REPUBLIKA SLOVENIJA
ZAGOVORNIK NAČELA ENAKOSTI

Železna cesta 16, 1000 Ljubljana

Zadeva: 0700-35/2024/6
Datum: 18. 11. 2025

Zagovornik načela enakosti na podlagi 21. člena v povezavi s 33. do 37. členom Zakona o varstvu pred diskriminacijo (Uradni list RS, št. 33/16 in 21/18 – ZNOrg, v nadaljevanju: ZVarD) ter četrtega odstavka 135. člena Zakona o splošnem upravnem postopku (Uradni list RS, št. 24/06 – uradno prečiščeno besedilo, 105/06 – ZUS-1, 126/07, 65/08, 8/10 in 82/13; v nadaljevanju: ZUP) v postopku ugotavljanja obstoja diskriminacije, začetem po uradni dolžnosti na predlog tretje osebe, zoper …, izdaja naslednji

SKLEP

1. Postopek ugotavljanja diskriminacije, začet po uradni dolžnosti na podlagi pobude tretje osebe z dne 17. 7. 2024, **se ustavi**.

2. Stroški v tem postopku niso nastali.

OBRAZLOŽITEV:

Zagovornik načela enakosti (v nadaljevanju: Zagovornik) je dne 17. 7. 2024 prejel pobudo za ugotavljanje diskriminacije, ki jo je podala tretja oseba (v nadaljevanju: pobudnica), ki je, kot je navedla, pri svojem delu naletela na primer diskriminacije.

V predlogu je opisala po njenem mnenju diskriminatorne prakse Zavoda … (v nadaljevanju: zavod), ki izvaja javni socialno varstveni program, namenjen ljudem z različnimi zasvojenostmi. Pobudnica je navedla, da je v verifikacijskem poročilu tega zavoda navedeno, da se uporabniki vključujejo v program ne glede na starost, spol, izobrazbo, versko pripadnost in finančno zmožnost. Pobudnica trdi, da je ta trditev v nasprotju s prakso, saj naj bi imeli možnost udeležbe v programu dejansko samo osebe moškega spola, osebe ženskega spola pa so lahko v okviru tega programa deležne samo svetovalnega pogovora. To po mnenju pobudnice pomeni neenake možnosti glede na osebno okoliščino spola. Kot dokaz za svoje trditve je predlagala pričo, nekdanjo zaposleno, ki naj bi želela v času svojega dela v zavodu to težavo odpraviti, a se je zaradi tega sprla z vodjo programa, ki naj bi izjavil, da "z ženskami ni pripravljen delati." Tudi sicer je ista zaposlena opozorila, da je bilo samo delovno okolje seksistično, da njeno strokovno mnenje ni bilo upoštevano ter da je čutila, da je tako tudi zaradi njenega spola.

Poleg tega je pobudnica opozorila še, da iz istega verifikacijskega poročila izhaja tudi, da se v program lahko vključujejo osebe ne glede na njihovo versko pripadnost, a nato te osebe niso deležne enakopravne obravnave, saj se jim enkrat tedensko vsiljuje branje besedila, ki je prepredeno s katoliškimi vsebinami, obenem pa se od njih po navajanju priče pričakuje tudi, da bodo ob nedeljah obiskovale katoliško mašo.

*

Zagovornik lahko postopek ugotavljanja diskriminacije prične bodisi na podlagi vloženega predloga diskriminirane osebe v skladu s 33. členom ZVarD bodisi po uradni dolžnosti v skladu s 34. členom ZVarD. Za vsa vprašanja, ki niso urejena z ZVarD, pa Zagovornik, skladno z drugim odstavkom 3. člena ZUP, uporabi slednjega.

Skladno s prvim odstavkom 34. člena ZVarD lahko Zagovornik začne obravnavo diskriminacije po uradni dolžnosti, če je o obstoju diskriminacije seznanjen na podlagi anonimnega predloga, predloga tretje osebe ali na drug način. Za obravnavo po uradni dolžnosti mora Zagovornik pridobiti soglasje diskriminirane osebe, razen če diskriminirane osebe ni mogoče določiti ali je diskriminirana (večja) skupina oseb ali gre za primer, ki je splošno pomemben za varstvo pred diskriminacijo, kar Zagovornik oceni za vsak primer posebej (drug odstavek 34. člena).

Iz pobude ne izhaja, da bi bila pobudnica diskriminirana oseba, poleg tega tudi ne opisuje nekega konkretnega historičnega dogodka, ki bi se zgodil njej osebno, ampak na splošno zatrjuje diskriminatorno ravnanje zavoda. Zato je Zagovornik pobudo štel kot predlog tretje osebe, v zvezi s katerim bi lahko vodil postopek po uradni dolžnosti. Ker iz predloga konkretne diskriminirane osebe ni mogoče določiti, prav tako pa gre za večjo skupino Zagovorniku nepoznanih oseb (oseb, ki so ali so bili uporabniki programa), glede katerih je pobudnica zatrjevala diskriminacijo, Zagovornik za obravnavo po uradni dolžnosti ni dolžan pridobivati njihovega soglasja (drugi odstavek 34. člena ZVarD).

V skladu s šestim odstavkom 13. člena ZVarD je na področjih iz pete do osme alineje prvega odstavka 2. člena tega zakona (torej tudi na področju socialnih storitev, kamor sodi področje izvajanja javnih socialnih programov za odvajanje od odvisnosti, prav tako pa tudi na področju dostopa do dobrin in storitev, dostopnih javnosti), neenako obravnavanje zaradi spola dopustno, če gre za zagotavljanje blaga ali storitev izključno ali predvsem osebam enega spola, če takšno različno obravnavanje upravičuje legitimen cilj in so sredstva za doseganje tega cilja ustrezna, potrebna in sorazmerna. Ali tak cilj obstaja in ali so sredstva ustrezna, potrebna in sorazmerna, pa Zagovornik lahko preveri le tekom postopka ugotavljanja diskriminacije.

Zagovornik je po preučitvi predloga in priloge ocenil, da bi v zadevi morda lahko šlo za neposredno diskriminacijo na podlagi spola in vere, vendar pa je za to treba natančneje raziskati dejansko stanje in okoliščine zadeve. Zato je dne 27. 1. 2025 uvedel postopek ugotavljanja diskriminacije po uradni dolžnosti.

*

Po pregledu verifikacijskega poročila, ki ga je priložila pobudnica, je ugotovil, da je navedba glede vključevanja uporabnikov ne glede na njihove osebne okoliščine v njem res navedena, poleg tega pa je ta navedba smiselno še večkrat ponovljena tudi na spletni strani zavoda. Da so uporabniki programa sicer lahko le osebe moškega spola, pa je Zagovornik prav tako zaznal iz več objav na zavodovi spletni strani.

*

Za preverjanje resničnost navedb pobudnice in zgoraj navedenih ugotovitev je Zagovornik v okviru postopka po uradni dolžnosti zavodu dne 10. 10. 2025 posredoval poizvedbo št. 0700-35/2024/4. V njej ga je pozval, naj pojasni, ali držita navedbi pobudnice, da naj bi imele možnost udeležbe v programu samo osebe moškega spola, osebe ženskega spola pa so lahko v okviru tega programa deležne samo svetovalnega pogovora, ter da uporabniki programa niso deležni enakopravne obravnave glede njihove veroizpovedi, saj se jim enkrat tedensko

vsiljuje branje besedila, ki je prepredeno s katoliškimi vsebinami, obenem pa se od njih pričakuje, da bodo ob nedeljah obiskovali katoliško mašo.

Zavod je dne 29. 10. 2025 v zvezi z očitkom diskriminacije glede spola odgovoril, da v okviru programa trenutno delujejo trije centri, namenjeni izključno moškim. Takšna organizacija ni posledica diskriminatorne obravnave, temveč rezultat strokovnih in varnostnih razlogov, ki temeljijo na naravi strokovnega dela v skupnosti. Izkušnje kažejo, da je učinkovitost socialne rehabilitacije zasvojenih višja v homogeni skupnosti, saj se s tem zmanjšajo čustveni in vedenjski zapleti, ki bi lahko nastali v mešanih skupinah oseb v občutljivih življenjskih obdobjih.

Poleg tega v namestitvenem delu programa uporabniki sami prevzemajo del odgovornosti za potek programa in za delovne aktivnosti znotraj programa ter za hišo, ki jim predstavlja dom. Prvi pogoj za delovanje centra so torej uporabniki, ki so dovolj motivirani in usposobljeni za prevzem naštetih odgovornosti. Dolga leta je na lokaciji … uspešno deloval tudi center za ženske. Vendar pa je zaradi objektivnih razlogov (premalo uporabnic) prišlo do situacije, ko ni bilo več mogoče oblikovati skupnosti, ki bi delovala po metodi programa, zato so center zaprli. Kljub prizadevanju, da bi ga ponovno vzpostavili, niso uspeli vključiti vsaj treh uporabnic. Za to so pridobili tudi soglasje Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (v nadaljevanju: MDDSZ).

Da se program na lokaciji … ne izvaja, izhaja tudi iz verifikacijskega poročila, pri čemer zavod poudarja, da izvajanje programa ne zajema samo namestitve, ampak tudi druge aktivnosti za uporabnike in njihove svojce. Ženskam z izkušnjo zasvojenosti nudijo svetovalno pomoč in jih usmerjajo v druge programe, kar je po njihovem mnenju utemeljeno z legitimnim ciljem zagotavljanja varnega, strokovno učinkovitega in dostojanstvenega okolja za rehabilitacijo. Poleg tega ima vsaka ženska, ki izrazi željo po sodelovanju v programu, poleg svetovanja možnost namestitve v centru v povsem sorodnem programu v …..

V zvezi z očitkom diskriminacije glede veroizpovedi pa je zavod v istem dopisu odgovoril, da program temelji na humanističnih vrednotah in vključitev v program ni pogojena z versko pripadnostjo ali veroizpovedjo. Vse duhovne dejavnosti so prostovoljne, udeležba na njih ni obvezna in ne vpliva na dostopnost programa. Zavod zagotavlja, da noben uporabnik ni postavljen v neenak položaj, če se odloči, da pri verskih vsebinah ne bo sodeloval. Namen teh vsebin je zgolj ponujanje dodatne psihosocialne podpore v procesu socialne rehabilitacije zasvojenosti. V tem procesu gre zlasti za delo na sebi po telesni, duševni, socialni in duhovni plati. Duhovna plat pomeni iskanje smisla življenja, ki pa je vedno povezan s tem, da najdeš smisel v odgovornosti do sebe, svojih bližnjih in družbe. Pri tem si uporabniki pomagajo z branjem različne literature, pri čemer ni izraženih nobenih pričakovanj glede primerne literature, poudarek je na tem, kaj ni primerno za branje (vsebine, ki so nasilne, žaljive, nespoštljive, promovirajo življenjski stil, povezan z odvisnostjo, itd.). Vsak uporabnik ima tudi možnost obiska knjižnice ali potujoče knjižnice.

Zavod je poudaril, da sprejemajo vsakogar, ne glede na osebno ali versko prepričanje, kar dokazuje tudi dejstvo, da so bili v program do sedaj sprejeti uporabniki različnih veroizpovedi, prav tako pa tudi ateisti. Vsak uporabnik ima možnost prakticirati svoje versko ali osebno prepričanje.

*

Zagovornik po preučitvi navedb pobudnice, pojasnil zavoda in pregleda javno dostopnih podatkov ugotavlja, da gre v primeru zavoda za javni socialni program, katerega delovanje sofinancira MDDSZ preko javnega razpisa za financiranje programov strokovnega dela na področju odvisnosti.

V zvezi z očitkom diskriminacije glede spola Zagovornik sprejema kot utemeljene navedbe zavoda, da je ločitev programa za moške in ženske potrebna zaradi učinkovitosti socialne rehabilitacije zasvojenih, saj se s tem zmanjšajo čustveni in vedenjski zapleti, ki bi lahko nastali v mešanih skupinah oseb v tem občutljivem življenjskem obdobju. Navedbe zavoda so podkrepljene tudi z javno dostopnimi podatki, da je nekaj časa v Sloveniji deloval tudi ženski center, ki pa je bil že tedaj, torej še v času svojega delovanja, lokacijsko ločen od moških centrov. Zakaj danes ta center ne deluje več, pa je bilo s strani zavoda po oceni Zagovornika tudi verodostojno in življenjsko logično pojasnjeno. Razumljivo je, da je zadostno število uporabnic za izvajanje programa po tej metodi, ki predvideva sodelovanje uporabnikov pri poteku programa, delovnih aktivnostih znotraj programa ter pri hišnih opravilih, predpogoj za delovanje centra. Ob upoštevanju navedbe zavoda, da kljub prizadevanjem niso uspeli vključiti niti treh uporabnic, je razumljiva tudi odločitev za zaprtje, pri čemer pa je zavod pojasnil, da vsako žensko, ki izrazi željo po nastanitvi v centru, napoti v drug center s povsem sorodnim programom v …. Ob upoštevanju vsega navedenega Zagovornik v dejstvu, da moški centri ne sprejemajo uporabnic ženskega spola, ni prepoznal bistvenega zakonskega elementa diskriminacije, tj. slabše obravnave na podlagi te osebe okoliščine.

Zagovornik ni izvedel dokaza z zaslišanjem priče, nekdanje zaposlene, ki naj bi izpovedala glede diskriminacije na podlagi osebne okoliščine spola, in sicer, da je vodja programa izjavil, da "z ženskami ni pripravljen delati.". Presodil je namreč, da ta dokaz ni relevanten za dokazovanje, da gre za diskriminatorno obravnavo oseb ženskega spola, saj je ženski center pred tem že obstajal, razlogi za njegovo zaprtje pa so bili verodostojno predstavljeni v smislu premajhnega števila uporabnic. Navedba o tem razlogu zaprtja izhaja tudi iz javno dostopnih podatkov, z razlogi za zaprtje, kot je navedel zavod, pa je soglašalo tudi MDDSZ. Zato Zagovornik tega dokaza ni štel kot relevantnega za dokazovanje diskriminatorne obravnave na podlagi osebne okoliščine spola in ga ni izvedel.

V zvezi z očitkom diskriminacije glede veroizpovedi pa Zagovornik ugotavlja, da pobudnica zatrjuje, da naj bi do neenake obravnave prihajalo zato, ker morajo uporabniki, ki so v skupnosti, pa niso kristjani, brati katoliške vsebine in se udeleževati nedeljske maše. Iz tega se da logično zaključiti, da se uporabniki, ki niso kristjani, lahko vključijo v skupnost, vendar pa naj bi morali po tem, ko so tam, slediti zastavljenemu programu, ki vsebuje katoliške vsebine. Zagovornik odločitve zavoda, da med priporočeno (ne pa obvezno, kot je pojasnil zavod) literaturo uvrsti tudi literaturo s katoliškimi vsebinami (ne pa zgolj to literaturo), ne šteje kot diskriminatorne. Kot je pojasnil zavod, je pri tem bistveno, da gre za vsebine, ki niso nasilne, žaljive, nespoštljive in ki ne promovirajo življenjskega stila, povezanega z odvisnostjo, hkrati pa pomagajo pri iskanju smisla življenja, ki je povezan s tem, da najdeš smisel v odgovornosti do sebe, svojih bližnjih in družbe. Zagovornik se strinja, da lahko tudi vsebine s katoliško vsebino (seveda pa ne izključno oziroma ne le te vsebine) pripomorejo k temu cilju.

Ker pobudnica za svoje navedbe o siljenju k branju katoliških vsebin in obisku nedeljske maše ni predložila nobenih dokazil, zavod pa jih je po oceni Zagovornika verodostojno zavrnil s pojasnilom, ki se sklada tudi z že več let starim in nespremenjenim zapisom na njihovi spletni strani, hkrati pa tudi z vsebino verifikacijskega poročila, da so dobrodošli vsi, ne glede na veroizpoved, je Zagovornik presodil, da neenaka obravnava na podlagi osebne okoliščine vere ni dovolj utemeljeno oziroma konkretno izkazana. S tem pa tudi nista podana dva bistvena zakonska elementa diskriminacije, in sicer osebna okoliščina, ki mora biti razlog za slabšo obravnavo, ter vzročna zveza med osebno okoliščino in obravnavo, ki je je bila oseba deležna.

Iz vsega navedenega Zagovornik zaključuje, da se v predmetnem postopku ugotavljanja diskriminacije po uradni dolžnosti ni izkazalo, da bi bili podani zakonsko predvideni elementi diskriminacije. V skladu s četrtim odstavkom 135. člena ZUP lahko organ postopek, ki se je začel po uradni dolžnosti, ustavi, pri tem pa lahko stranka zahteva nadaljevanje postopka v primeru, ko bi se v isti zadevi ta postopek lahko začel tudi na zahtevo stranke. Ker pobudnica ni diskriminirana oseba in ZVarD v 34. členu izrecno določa, da se v tem primeru postopek

lahko vodi (le) po uradni dolžnosti, se predmetni postopek v nobenem primeru ne bi mogel voditi kot postopek na predlog stranke. Zato se postopek s tem sklepom ustavi, kot izhaja iz 1. točke izreka tega sklepa.

Skladno s prvim odstavkom 35. člena ZVarD je postopek pri Zagovorniku za stranke brezplačen. Zato je Zagovornik sklenil, da posebni stroški v tem postopku niso nastali, kakor izhaja iz 2. točke izreka tega sklepa.

Pouk o pravnem sredstvu:
Zoper ta sklep ni pritožbe, dovoljen pa je upravni spor. Upravni spor lahko stranka sproži s tožbo, ki jo v 30 dneh od vročitve sklepa vloži na Upravno sodišče Republike Slovenije, Fajfarjeva ulica 33, 1000 Ljubljana. Tožbo stranka vloži neposredno pisno ali jo pošlje po pošti. Skupaj z morebitnimi prilogami jo vloži v najmanj dveh izvodih. K tožbi mora stranka priložiti tudi ta sklep v izvirniku ali prepisu.

Postopek vodila:
mag. Eva Cankar Farkaš
Samostojna svetovalka Zagovornika

Miha Lobnik
ZAGOVORNIK NAČELA ENAKOSTI

Vročiti:
- Zavod … – osebno po ZUP,
- zbirka dokumentarnega gradiva.